

Berlín contra Frankfurt

Per entendre la complexa relació que Mario Draghi, cap del Banc Central Europeu (BCE), té amb Alemanya és bona idea donar una ullada als arxius de *Bild*, el principal diari sensacionalista del país. “Mamma Mia!”, deia de manera inquietant el febrer del 2011, quan Draghi, aleshores governador del banc central d’Itàlia, es posicionava com a candidat. “Per als italians, la inflació és un estil de vida, com la salsa de tomata amb la pasta”. Dos mesos més tard, després d’una ofensiva de seducció per part de Draghi, la publicació es va anar suavitzant, va alabar la seva rectitud germànica i en va publicar una imatge amb un casc prussià. Però l’agost del 2012, poc després que Draghi digués que faria “el que fos” per salvar l’euro, *Bild* va dir que demanaria a Draghi que els tornés el casc si obria l’aixeta dels diners per als espanyols i italians mandrosos. Amb l’anunci dels plans de Draghi d’expansió quantitativa (EQ) –crear diners per comprar deute sobirà–, el tabloide alemany advertia de la devaluació, la fatalitat i el declivi.

Mario Draghi mai no ha estat l’impresor de diners esbojarrat dels malsons alemanys. Però, com altres caps de bancs centrals, ha arribat a la conclusió que uns temps econòmicament extraordinaris requereixen mesures extraordinàries. L’economia europea està feta pols; flirteja amb la deflació, ja que la caiguda del preu del petroli va portar a una inflació global a l’eurozona per sota del -0,2% el mes passat (l’objectiu està “per sota, però a prop del 2%). Les expectatives d’inflació a llarg termini no són tan preocupants. El BCE ha desplegat diverses mesures poc ortodoxes, que inclouen finançament barat per als bancs europeus i tipus d’interès negatius. Ara Draghi vol aplicar l’últim as que té a la màniga (el consell de govern del BCE va aprovar un paquet d’EQ el 22 de gener, quan vam tancar l’edició).

L’EQ treu de polleguera molts alemanys, que han crescut amb el record d’un marc alemany fort i amb les pors de la inflació. Avui Wolfgang Schäuble, ministre de Finances alemany, treu importància a l’amenaça de la deflació.

Creixen les tensions entre Alemanya i el Banc Central Europeu

Reproduït amb permís de

The
Economist

Hi ha una complicació afegida: amb l’expansió quantitativa, temen els alemanys, el BCE també alleuja la pressió sobre països com França i Itàlia, que han de fer reformes en les seves economies i mantenir el pressupost sota control. En referència a Itàlia, diuen: el 2011 Silvio Berlusconi, aleshores primer ministre, prometia retallades pressupostàries i reformes estructurals per la pressió del BCE, però finalment va fer marxa enrere així que el banc va haver reduït els tipus d’interès. L’anticipació de l’EQ per part dels inversors ja ha contribuït que molts rendiments dels bons de l’eurozona hagin assolit valors mínims de rècord.

L’activisme monetari del BCE ja havia irritat Alemanya anteriorment. El que fa que aquesta discussió entorn de l’EQ sigui diferent –i més perillosa– és que hi ha senyals que Draghi està perdent la confiança de la cancellera Angela Merkel. En l’hora més fosca de l’euro, el 2012, Merkel va donar suport a Draghi davant les protestes de Weidmann, ex-assessor de Merkel, quan el BCE va aprovar un esquema condicional de compra de bons conegut com OMT (Outright Monetary Transactions, ‘operacions monetàries directes’). Però ara Merkel ha verbalitzat el temor que l’acció del BCE “generi la impressió que el que cal fer en les esferes fiscal i competitiva quedi en un segon terme”. No li han agradat les exigències estridents de Draghi que els països amb “espai fiscal” (per exemple, Alemanya) haurien de fer-lo servir per fomentar la demanda.

En la majoria d’institucions europees, la influència econòmica d’Alemanya s’ha traduït en un pes polític desmesurat. Al BCE, en canvi, el seu exercici de

poder formal és limitat. Els alemanys només tenen dos dels vint-i-un vots que determinen la política del banc (i a causa d’una complexa normativa nova de vegades només en tindran un). Però les concessions de Draghi pel que fa a l’EQ demostren fins a quin punt l’angoixa alemanya influeix els assumptes del BCE. El programa d’EQ obligarà els bancs centrals de cada país a assumir gran part del risc del deute dels seus respectius governs, més que ajuntar-lo tot entre els dinou membres.

Un projectil mitjà. Mario Draghi pot guardar ferotgement la seva independència, però les seves antenes polítiques estan sintonitzades amb precisió. Sap que sense el consentiment d’Alemanya els seus esforços fracassaran. I les seves preocupacions tampoc no estan tan allunyades de les de Merkel, com alguns apunten: en declaracions recents se l’ha vist positivament teutònic, insistint que els governs han de complementar la política monetària del BCE amb reformes estructurals pròpies, sobretot en el mercat laboral.

Però per als alemanys escèptics les males notícies es van acumulant. Fa poc l’advocat general del Tribunal Europeu de Justícia va rebutjar un requeriment legal d’Alemanya al programa OMT de compra de bons. La CE està ajudant diversos països a aprofitar la “flexibilitat” en les seves normatives fiscals. A Alemanya, l’ascens del partit euroescèptic AfD fa arrufar les celles. La persistència d’una baixa inflació a l’eurozona no va donar altra opció a Draghi que actuar; però va pagar-ne un preu polític.

El perill és clar: que el paquet d’expansió quantitativa, afeblit per les restriccions imposades per Alemanya, no resulti efectiu i que, tanmateix, malmeti el suport d’Alemanya per la seva mera existència. Els perjudicis polítics, dit d’una altra manera, podrien superar els beneficis econòmics. Molt probablement, Alemanya serà cada vegada més hostil a futurs rescats, com també als canvis proposats en el govern de l’eurozona. Draghi pot tenir-ho difícil per ampliar l’EQ en el futur, com han fet altres bancs centrals. Al president del BCE li esperen batalles més dures. Aquell casc prussià encara podria ser-li útil.

Traducció d’Arnau Figueras